UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Octaua, vtru[m] ep[iscop[us] possit ab vno iudicari? no[n], nisi a. xij. ep[iscop]is: reseruata s[e]n[tent]ia summo pontifici.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

in adulterio deprehenſa, poſtulauerūt a Chriſto vt de ea iudicaret an eſſet lapidanda ab eis vel nō: quos redarguere volens, ⁊ repellere ab accuſando, ſcripſit in terra ſe inclinando: ſi quis ſine peccato eſt, prim⁹ in illam lapidē mittat: vel terra, terrā accuſat. Ipſi autem ſcripturā legētes confuſi exiuerunt de tēplo vn⁹ poſt alium. In quo facto nos figurat̄r docuit q̄ cū alios accuſare vel reprehendere vel iudicare volumus, ad conſcientiā recurramus: et quid in ea ꝯditori placeat examinem⁹: iuxta authoritatē apoſtoli dicētis. Fratres, ⁊ ſi preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui ſpūales eſtis ⁊c̄.

digito ſcribebat[a] ī terra: ac ſic demū (qḋ obnixe[b] rogatur) iudicat: nos videlicet typice inſtituens, vt cum quelibet proximorū errata cōſpicimus: non hec ante reprehēdendo iudicemus, q̄ȝ ad conſciētiam noſtrā humiliter reuerſi, digito eā diſcretionis ſolerter exculpemus: ⁊ quid in ea conditori placeat quidve diſpliceat, examinatiōe dirimam⁹, iuxta illud apoſtoli: Fratres, ſi preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto[c] ⁊c̄. Qui ſine peccato eſt veſtrum. i. primo vos ipſi iuſtitiam legis implete: et ſic innocentes manib⁹ ad lapidandam ream concurrite.

Item Auguſt. ad quendam comitem.

¶ Sacerdos primū ſua peccata, deinde aliena detergat.

Sacerdos[d] vt ſapiens medicus ⁊ perfect⁹ primum ſua pctā diluere ſciat, et poſtea[e] aliena detergere ⁊ ſanare, ⁊ non publicare[f]. Item. In euāgelio ſal infatuatum ad nihilū vtile eſſe dicitur niſi vt proijciatur foras, et ab hominibus cōculcetur. Ex quibus oīb⁹ datur intelligi q̄ criminoſus alterius criminis iudex eſſe non poteſt: ⁊ ſeipſum condēnat dum in alterius crimen ſententiā p̄fert. ¶ Sed obijcitur Saul cū a dn̄o eſſet reprobatus, populū dei iudicabat: et eius iudiciū vniuerſus populus expetebat. Itē. Dauid cū eſſet adulter ⁊ homicida, interrogat⁹ a p̄pheta ſentētiam in diuitē dedit q̄ ouē pauperis rapuit, dicens: Iudiciū mortis eſt viro huic. Itē. Salomon cū amore muliercule deos gentiliū coleret, tn̄ vniuerſa plebs Iſraelitica ad ei⁹ iudicia confluebat. Sic ⁊ Achab[g] q̄ȝuis coleret Baal, tn̄. x. trib⁹ iudicabat: m̄lti etiā alij tā in vete. teſta. q̄ȝ in nouo inueniunt̄ quorū vita cū eſſet blaſphemabilis: tamē eoꝝ ſententia q̄ ex officio ſeruata iudiciarij ordinis integritate proceſſit, inuenitur ſeruata. Unde ⁊ dn̄s ait in euāgelio. Super cathedrā Moyſi ſederūt ſcribe et phariſei, ⁊c̄. Hinc liquido cōſtat q̄ mali paſtores dum ſententia iuſti examinis aliorū crimina feriūt, ſibiipſis nocent, dum ſine exemplo ſue emēdationis aliorū vitia corrigere curāt: ſubditis vero p̄ſunt, ſi eorū increpatione correcti, vel ſententia coerciti, vitā ſuā in meli⁹ cōmutare didicerint. Ac per hoc dū ab eccleſia tolerati fuerint, eorū iudiciū ſubterfugere non licet.

¶ Queſtio. viij.

Quod autem[h] epūs ab vno tātū audiri vel iudicari nō debeat, zepherinus papa teſtatur dicens.

¶ Epiſcopus nō niſi a plurib⁹ audiatur ⁊ iudicetur.

Accuſatores epoꝝ omni careāt ſuſpitione: q̄

Gal. vj. Joā. viij. a — a ¶ Scribebat. hoc. ſ. terra terram accuſat. vel hoc, ſi q̄s ſine pctō ⁊c̄. et hic eſt arg. q̄ ſufficit ſi ſententia ſcribat in pariete. nā et ibi edicta pretorū olim ſcribebantur i albo. ff. de iuriſdi. om. iudi. l. ſi quis. (Snīa pōt in pariete ſcribi.)

b ¶ Obnixe. i. inſtanter.

c ¶ Delicto. vos q̄ ſpūales eſtis, iudicate huiuſmodi. l. diſtin. ponderet. Argu. q̄ mali non poſſunt iudicare. (Mat. vij. b.)

d Sacerdos. ſic. xlij. diſtinc. §. j.

e ¶ Et poſtea. argumē. preſbyterū poſt penitentiam poſſe reſtitui. l. diſtin. de his vero. (j. Re. xv. f.)

f ¶ Et nō publicare. Ea que quis ei in ſecreto dixerit. al's deponitur. ſ. de peni. diſti. vj. ſacerdos. hodie ponitur in arctū monaſterium ad agēdam penitentiam perpetuā: vt extra de peni. ⁊ remiſ. omnis. in fine. (Cōfeſſionē reuelāns punitio. ij. Re. xij. a.)

¶ Prima pars. ¶ Caſus. Adhuc probat Gratianus criminoſum iudicem non poſſe iudicare, ſed repellendum eſſe ad inſtar ſalis infatuati. Poſtea obijcit oſtendēdo q̄ iudices licet ſint criminoſi, tamē iudicare poſſunt. Qḋ p̄bat quinq̄ exēplis, ſcȝ Saulis, Dauid, Salomonis ⁊ Achab, ⁊ phariſeoꝝ vel ſcribarū: q̄ oēs licet mali eſſent ⁊ peccatores, tn̄ iudicabāt. Ad vltimū dat ſolutionem dicens q̄ iudicare poſſunt ex officio eis cōceſſo, ⁊ ſententie late ab eis valent donec ab eccleſia tolerantur.

g ¶ Sic ⁊ achab. xxij. q. ij. vtilem.

Quod autem. ¶ Ca[s]⁹. Hic intitulat̄. viij. qō. qua querit̄ an epūs poſſit ab vno tantū iudicari vel audiri. Et reſpondet q̄ in ciuili poteſt, ⁊ in criminali a papa vel ei⁹ delegato: al's non poteſt ab vno iudicari vl̄ audiri. Sed in accuſatione epī debēt eſſe. xij. epiſcopi preter metropolitanum: ⁊ in accuſatione pbr̄i ſex: in accuſatione diaconi tres: vt. j. xv. q. vij. felix. ⁊ ca. ſi autem. Finis tn̄ cauſe criminalis epiſcopi ſummo pōtifici reſeruat̄: vt. j. c. j. ⁊. ſ. e. q. vj. q̄ȝuis. ⁊ ca. dudum. (iij. Re. xj. a. iij. re. xvj. g. Mat. xxiij. a)

h ¶ Quod autē. Ab oibus epis p̄uincie debet audiri cauſa epī: vt. ſ. e. q. vj. ſi quis epōrum. vel a. xij. ad min⁹ q̄s ipſe metropolitan⁹ eligit, vel ipſe re⁹ ſi electos a metropolitano habet ſuſpectos. j. e. qō. j. c. j. et tales coepi nō ſūt iudices, ſed aſſeſſores: ſicut nec clerici ſunt iudices q̄ debēt intereſſe cū epūs audit cauſam clerici. xv. qō. vij. epūs. arg. tamē eſt q̄ ſūt ordinarij: vt vj. q. iij. ſcitote. ⁊ ſi papa delegat cauſam epiſcopi, videtur q̄ eodem modo intererūt. xij. epī. ſ. e. q. vj. hec quippe. ⁊. xxxiiij. diſtinc. quorundam. (Epī cā a q̄bus eſt audiēda. Ad idē. vj. q. iij. ſcitote. et q. iiij. c. j. ij. iij. ⁊ iiij. ⁊. ix qō. iij. ſalua. Archi.)

Accuſatores. ¶ Caſus. Hoc cap. diuiditur in quatuor partes. In prima parte dicit zepherin⁹ q̄ accuſatores epiſcoporum debēt eſſe bone fame, ⁊ ſine ſuſpitione. In ſcd̄a parte dicit̄ q̄ ſentētia a non ſuo iudi=

ce dicta nullū ligat. In tertia parte dr̄ φ in accuſatiōe epī debēt eſſe.xij.epī,q̄ ab accuſando ſunt eligēdi:⁊ iſti ſimul cū archiepō cauſaȝ examinabūt,ſȝ pape ipſi⁹ depoſitio reſeruet. In q̄rta parte dr̄ φ abſēs iudicari nō dȝ niſi ex cōtumacia fuerit abſens. Scda pars incipit ibi: Nullum nāq;. Tertia ibi: Iudices.xij. Quarta ibi: Abſens.

reconuenire contraria mandati,al's nō.C.de ſenten.⁊ interlo.cum papinianus.ſed Iuſtinian⁹ auxit intellectum eius per auten.ad omnes cauſas.C.eo.titu.auten.⁊ conſequenter.

d ¶ Eligantur.id eſt conueniantur.

a ¶ Nullum.magis.extra de iudi.at ſi clerici.

¶ Cuius in agendo. ¶ Caſus. Hec lex non eſt de cap. ſȝ debet legi poſt ea: inſerta tamen fuit a Gratiano occaſione illius verbi: nullum cōſtringat ſentētia a non ſuo iudice dicta. quod verū eſt niſi recōuentiatur. Nā ſi ego conueni aliquē ſub iudice ſuo et ipſe vult me reconuenire corā eodē iudice,non poſſum eum recuſare in reſpondēdo: cū in agēdo elegeriȝ ipſum:⁊ eius ſnīa lata ꝯ me valet in hoc caſu,lȝ non ſit me⁹ iudex ordinari⁹. Nā cui⁹ in agēdo ⁊c. Arbitriū.i. forū,vel examen, vel iudicium.

columnas ſuas dn̄s firmiter ſtatuit,nō a quibuſlibet agitari. ¶ Nullū[a] nāq; eorū ſentētia a nō ſuo iudice dicta conſtringat:quia leges ſeculi idipſum fieri precipiūt vt Codice lib.vij.tit.de ſentētijs ⁊ interlocutionib⁹ oīm iudicum.

Cuius in agēdo quis obſeruat arbitriū,eum habere etiā contra ſe iudicem[b] in eodem[c] negocio non dedignetur:q2 ⁊ leges ſeculi idipſum fieri precipiunt. ¶ Iudices.xij.quilibet epiſcop⁹ accuſat⁹ (ſi neceſſe fuerit) eligat,a q̄b⁹ ei⁹ cauſa iuſte iudicet. Nec prius audiatur aut excōmunicetur vel iudicet,q̄ȝ ipſi per ſe eligant[d], ⁊ regulariter ad ſuorū primo vocatus conuentū epiſcoporū,per eos ei⁹ cauſa iuſte audiatur,⁊ rationabiliter decernatur:finis vero eius cauſe ad ſedē apoſtolicā deferat,vt ibidem determinet,nec antea finiatur q̄ȝ eius authoritate fulciatur. ¶ Abſens vero nemo iudicetur[e], niſi ex cōtumacia abſens fuerit:q2 diuine et humane leges hoc prohibent.

Item felix epīs dixit in concilio carthaginēſi.iij.

¶ A quot epīs audiatur epīs qui in reatum inciderit.

Suggero ſm̄ ſtatuta veterū conciliorū,vt ſi q̄s epīs (q̄d non optamus) in reatum aliquē inciderit[f]: ſi ei nimia neceſſitas fuerit non poſſe plurimos congregare epiſcopos: ne in crimine maneat a.xij.audiatur epīs.

¶ Queſtio.ix.

De accuſatoribus[g] ꝓ vel teſtibus φ in abſentē vocē accuſationis vel teſtificationis exhibere nō valeāt,multoꝝ authori

e ¶ Iudicet. Sȝ propter contumaciam excommunicatur.ſ.e.queſt.ix. abſens.et cap.decernimus.

Suggero. ¶ Caſus. Dicit φ ſi epiſcop⁹ accuſatus nō poteſt cōgregare omnes epiſcopos de prouincia:ne in crimine id eſt ſuſpitione remaneat,cauſa eius a.xij.epīs audiatur.

f ¶ Inciderit.ſȝ ſi non ſint tot epiſcopi in prouincia aduocabit vicinos vt.lxv.diſtinct.ſi forte.et.vj.queſt.iiij.ca.j.⁊.ij. Alioquin metropolitanus vel epiſcopus non poſſet audire cauſam criminalē clerici,cuȝ nō ſint tot epiſcopi in prouincia.xv.queſt.vij.felix.

De accuſatoribus. Hec queſtio diuidit in quatuor partes:in quarū prima ꝓbat per.xij.authoritates ſanctoꝝ patrū φ abſens nō debet condemnari, nec abſentes in eū teſtificari,nec illū accuſare,niſi contumax fuerit. Scda ibi: De his. Tertia ibi: Simul autem. Quarta ibi. Niſi in crimine. Io.de fan.

¶ Caſus. Hic ponitur.ix.q.qua queritur an accuſatores vel teſtes vocem accuſationis vel teſtificationis in abſentem valeant exhibere. Et certe φ non valeant, multorum authoritatibus comprobatur,et de hoc q̄d iuris ſit,⁊ in quibus caſibus fallat,plene notatū inuenies in ſumma queſtionis.⁊ H.plene de hoc tractat in ſumma ſua in hoc loco. Primum capitulum hui⁹ queſtionis eſt planum.

b ¶ Iudicem. Ex hoc videtur φ clericus poſſit reconueniri corā laicis etiam in ſpiritualibus,niſi clericus paſſus ſit violentiam a laico: vt extra de iure patrona. relatum,in fine.⁊.ff.de iudi.l.ij.§.item ſi extra. Nam qui aliter nō pōt eſſe iudex,ratione reconuētionis pōt: vt extra de mu.peti.prudētiā.C.de ordi.iudi.adite.ſi, ff.de iuriſdi.oīm iudi.ſi idē.j.rn̄ſo. Sȝ φ nō poſſit recōueniri,eſt arg.extra de iudi.decernimus.⁊ ca.quanto. Nā ⁊ quādoq; ceſſat recōuētio: vt.C.qui legi.perſo. l.vlt. Item in criminibus ceſſat recōuētio: vt.j.e.queſt. xj.prius. Item in poſſeſſione repetenda,extra de reſtitu.ſpolia.ex conqueſtione.extra de ordi.cog.ca.j.⁊.C. de compen.l.vlti. quod concedo,et dico φ laicus etiam incidenter non poteſt cognoſcere de cauſa ſpirituali. extra qui fi.ſint legiti.lator. Item videtur φ non tenet ſententia lata ſuper altera queſtione tantum.ff.quando appel.ſit.l.j.in fine.de va.⁊ extraor.cog.l.j.nam iudex vna ſententia vtramq; dirimet: vt extra de ordi.cogni.cum dilectus.

c ¶ In eodem. Sed nonne eſt alia cauſa reconuētionis q̄ȝ ſit principale negocium? Utiq;: vt extra de mu. peti.ca.j.⁊.ij. Sed dicitur eadem quia ijdem ſunt iudices ⁊ litigatores:⁊ quia vna ſententia determinādum eſt vtrumq;: extra de ord.cogni.cum dilectus.⁊ quia ſi inhibetur appellatio in vna,⁊ i alia.extra de mu.peti.c.ij.tamen papinianus qui hanc.l.edidit, intellexit quia ſi tu me cōuenis actione mandati,ego te poſſum

g ¶ De accuſatoribus. ſm̄.H.de crimine nunq̄ȝ procedit contra abſentē lite non conteſt.ff.de pe.abſentē. niſi in caſu contra apparitores: vt.C.de penis.ne diu. pro contumaci autē annotantur bona eius,⁊ expectat per annum:⁊ ſi intra annum non venerit,poſtea bona deuoluuntur ad fiſcum,nec ſuper bonis auditur,ſed bene auditur ſuper crimine: vt.C.de requi.reis.l.ij. Si autem intra annum veniat,bona recuperat ſi velit iudicio ſtare. Si autē lis eſt ꝯteſt.⁊ liquet de cauſa: in maioribus criminibus nunq̄ȝ proceditur cōtra abſentem: ſed immo auditur quādocūq; venerit: vt.ff.de requi.reis. annus. ſed in minoribus que penaȝ relegationis vel damnum exiſtimationis continēt,bene procedit cōtra abſentem,ff.de pe.abſentē.fallit.C.de adul.q̄uis.ſ.e.reg.

Qr nō relatione criminis, ſȝ purgationis deſinit eſſe accuſat⁹. ff.d pu.iu.is q̄.et.j.e.q.xj.negā da.ij.

Un̄ ſi iudex pronūciaret ſup cā conuentionis ⁊ debere ret pronūciare in cā reconuētionis grauaret, ⁊ poſſet appellari.ff.q̄ ſen.ſi.appel.l.j.§.vl. ſȝ Gof. ſȝ ſnīa tenet ſȝ Uic. ꝓut ipē not. ex de mu.peti.c.j.

Abſq; dubio... criminis lipōt... bonis puniri. Sed ibi de iudi... nihil ... ita ...